

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๒ สอบสวน มาตรา ๑๒๐-๑๕๖

ครั้งที่ ๗ วันศุกร์ที่ ๖ มี.ค. ๒๕๖๕

อ.สันทนี ดิษยบุตร
อัยการผู้เชี่ยวชาญพิเศษ
ผู้อำนวยการสำนักงานยุทธศาสตร์กระบวนการยุติธรรม
สถาบันนิติวัชร์ สำนักงานอัยการสูงสุด

“ราษฎรทุกคนย่อมหวังพึงกฎหมาย
บ้านเมือง เพราะกฎหมายที่ออกไว้ดี
และรักษาไว้อย่างยุติธรรม ย่อมนำ
ความร่มเย็นเป็นสุขมาสู่ราษฎร”

พระราชดำรัส สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ในโอกาสที่สมาชิกเนติบัณฑิตยสภาอัญเชิญทรงดำรง
ฐานะสมาชิกกิตติมศักดิ์แห่งเนติบัณฑิตยสภา
วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๐๗

มาตรา ๑๔๓

เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

(ก) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

(ข) วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ **อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนท่านั้น** มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๖๒/๒๕๖๓

หลังจากโจทก์ยื่นฟ้องและจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธแล้ว โจทก์ขอแก้ฟ้องในส่วนของความผิดมูลฐานโดยเปลี่ยนตัวผู้กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการจาก น. กับพวก เป็น ศ. กับพวก และในส่วนพฤติการณ์การกระทำความผิดว่ามีการทุจริตอนุมัติเงินงบประมาณโครงการเงินอุดหนุนโครงการศูนย์กลางการเผยแผ่กิจการพระพุทธศาสนาโดยใช้การอนุมัติเงินงบประมาณสนับสนุนการจัดการการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาตามฟ้องเดิมซึ่งเป็นเงินงบประมาณคนละโครงการกันและคนละปีงบประมาณ ทั้งเช็คที่สั่งจ่ายโอนเข้าบัญชีเงินฝากของวัด ส. ก็เป็นคนละฉบับกัน ความผิดมูลฐานตามฟ้องเดิมและที่ขอแก้ฟ้องต่างกรรมต่างวาระกัน เป็นการแก้ไขข้อเท็จจริงอันเป็นพฤติการณ์แห่งคดีในส่วนของความผิดมูลฐาน ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งเป็นสาระสำคัญของความผิดฐานฟอกเงิน หากใช่เป็นเพียงการแก้ไขรายละเอียดเพียงบางส่วนซึ่งต้องแถลงในฟ้องให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงไม่ แม้โจทก์มีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมและขอแก้ฟ้องภายหลัง เช่นนี้ การสอบสวนเพิ่มเติมก็ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 143 วรรคสอง (ก) ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง ไม่อาจถือได้ว่าการกระทำความผิดตามที่โจทก์ฯ ขอแก้ฟ้องนั้นได้ผ่านกระบวนการสอบสวนโดยชอบก่อนฟ้องคดี โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้อง และมีใช้เรื่องที่ศาลจะมีอำนาจให้โจทก์แก้ฟ้องได้

มาตรา ๑๔๓ วรรคสาม

แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ **คดีฆาตกรรม**

(๑) ที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือ

(๒) ที่ผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ผลทางกฎหมาย **อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน**เท่านั้น มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

คดีฆาตกรรม หมายถึง คดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น **โดยเจตนา** เท่านั้น ส่วนกรณีความผิดฐานทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๔๓ วรรคท้าย พนักงานอัยการทั่วไป มีอำนาจสั่งคดี

Note

หากพนักงานสอบสวนไม่ได้สอบสวนดำเนินคดีฐานฆ่าผู้อื่นกับผู้ทำให้ตาย คดีดังกล่าวก็ไม่ใช่คดี **วิสามัญฆาตกรรม** ที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจสั่งคดี แต่เป็นสำนวนคดีอาญาธรรมดาที่พนักงานอัยการตามเขตอำนาจมีอำนาจสั่งคดี แต่ถ้าพนักงานอัยการผู้ที่มีอำนาจสั่งคดีได้ตรวจพิจารณาสำนวนคดีนั้นแล้ว เห็นว่า ผู้ต้องหา มีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น พนักงานอัยการก็ต้องสั่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการในเรื่องแจ้งขอหาแก่ผู้ต้องหาฐานฆ่าผู้อื่นให้ครบถ้วนเสียก่อน คดีดังกล่าวก็จะกลายเป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม ตามนัยมาตรา ๑๔๓ วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งอยู่ในอำนาจสั่งคดีของอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น

คดีวิสามัญฆาตกรรม เลขรับที่ วิ ๑๔/๒๕๕๐

อัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว เห็นว่า เมื่อคดีนี้ผู้ต้องหาทั้งสองเป็นเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่และผู้ตายถูกกระสุนปืนของผู้ต้องหาถึงแก่ความตาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ตั้งต้นคดีและตั้งรูปคดีว่าผู้ตายถูกผู้อื่นฆ่าตายและได้แจ้งขอหาแก่ผู้ต้องหาทั้งสองว่ากระทำความผิดฐานร่วมกันฆ่าผู้อื่นโดยเจตนามาแต่ต้น

การที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนและขอเท็จจริงฟังเป็นยุติภายหลังว่า ไม่มีการกระทำที่เป็นการฆ่าโดยเจตนา โดยเหตุเกิดจากปืนลั่นเพราะผู้ตายเข้ากอดปล้ำแย่งอาวุธปืนจากผู้ต้องหา ความตายจึงไม่ได้เกิดขึ้นโดยผู้ต้องหาเจตนาฆ่าก็ตาม กรณีก็ต้องฟังว่า **คดีนี้เป็นคดีวิสามัญฆาตกรรม**ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓ และอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นที่มีอำนาจพิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องถึงแม้อัยการจังหวัดสมุทรสาครมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องไปแล้ว ก็เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๐๐/๒๕๓๒

การที่จะกล่าวอ้างว่าตนเป็นเจ้าของพนักงานฆ่าผู้ตายเพราะเหตุจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือผู้ตายตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของตน ซึ่งเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสามนั้น ต้องได้กล่าวอ้างขึ้นในชั้นที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อพนักงานสอบสวนจะได้เสนอสำนวนการสอบสวนความเห็นต่อพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๔๒ หรือต่ออธิบดีกรมอัยการ หรือผู้รักษาการแทนตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสาม ได้ถูกต้อง เมื่อมิได้มีการกล่าวอ้างเช่นนั้นในชั้นที่ถูกกล่าวหาแล้ว การที่พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเช่นคดีอาญาธรรมดา รวมทั้งการที่พนักงานอัยการออกคำสั่งฟ้อง จึงเป็นการชอบด้วยกฎหมายแล้ว

มาตรา ๑๔๔

ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้

คดีซึ่งเปรียบเทียบได้จะต้องเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๗๗/๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ฯ มาตรา ๗๙ วรรคหนึ่ง **ให้อำนาจคณะกรรมการที่รัฐมนตรีแต่งตั้งมีอำนาจที่จะเปรียบเทียบได้** เมื่อคณะกรรมการใช้ดุลพินิจไม่เปรียบเทียบก็เป็นอำนาจของคณะกรรมการที่จะพึงกระทำได้ ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย ทั้งการที่คณะกรรมการไม่ยอมเปรียบเทียบก็หาขัดต่อมาตรา ๑๔๔ ไม่ เพราะ**การเปรียบเทียบกรณีนี้ มิได้อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจึงสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบหาได้ไม่**

กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด

กรณีที่ ๑ การสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ (มาตรา ๑๔๕/๑ วรรคหนึ่ง)

- ในกรุงเทพมหานคร ส่ง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- ในจังหวัดอื่น ส่ง ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ

กรณีที่ ๒ การสอบสวนซึ่งไม่อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจ (มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง)

- ในกรุงเทพมหานคร ส่ง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- ในจังหวัดอื่น ส่ง ผู้ว่าราชการจังหวัด

กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด

- **ไม่ตัดอำนาจ**ของพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดตามมาตรา ๑๔๓
(วรรคหนึ่ง ตอนท้าย ของมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๕/๑)
- ถ้าบุคคลดังกล่าว**มีความเห็นแย้ง**คำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่
 - คดีจะขาดอายุความ หรือ
 - มีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้องให้ฟ้องคดีตามความเห็นไปก่อน
(วรรคสองของมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๕/๑)
- **นำไปบังคับ**ในกรณีที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกา โดยอนุโลม (วรรคท้ายของมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๕/๑)
 - เป็นดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ (ฎ.๑๗๓๙/๒๕๓๐)

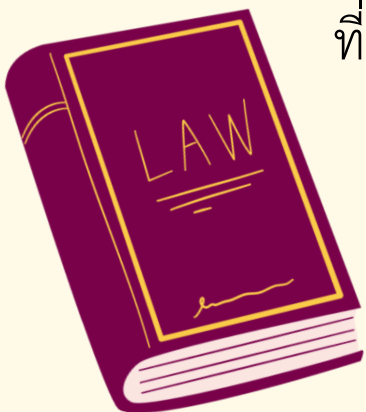
คำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องของอัยการสูงสุดเป็นอันถึงที่สุดมาตรา ๑๔๕ อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นมาชี้ขาดใหม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๔๐/๒๕๒๓ เมื่ออธิบดีกรมอัยการชี้ขาดให้ฟ้องคดีตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจแล้ว คำชี้ขาดย่อมเป็นอันถึงที่สุดตามมาตรา ๑๔๕ พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีไปตามนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาชี้ขาดใหม่ได้ อธิบดีกรมอัยการจึงไม่มีอำนาจที่จะชี้ขาดกลับคำสั่งของตนได้อีก

กรณี “คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี” (มาตรา ๑๔๖)

คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องจำเลยในทางอาญา จะนำมารับฟังเป็นที่ยุติในชั้นพิจารณาของศาลในคดีแพ่งว่าจำเลยไม่ได้กระทำละเมิดมิได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๖๘/๒๕๔๒ คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องจำเลยในทางอาญา เป็นเรื่องที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งสำนวนไปตามพยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนจะนำมา**รับฟัง**เป็นที่ยุติในชั้นพิจารณาของศาล**ในคดีแพ่ง**ว่าจำเลยไม่ได้กระทำละเมิด**มิได้** และเมื่อพยานหลักฐานโจทก์ที่นำสืบมามีน้ำหนักดีกว่าพยานหลักฐานของจำเลย โจทก์ย่อมเป็นฝ่ายชนะคดี

ผลทางกฎหมายของ “คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี” (มาตรา ๑๔๗)

การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง โดยยังมีได้วินิจฉัยเนื้อหาสาระสำคัญแห่งคดียอมไม่อยู่ในบังคับมาตรา ๑๔๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๔๓/๒๕๕๐ พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องในคดีแรกเนื่องจากการแจ้งให้จำเลยออกจากที่ดินพิพาทไม่ครบตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ พนักงานอัยการยังมีได้วินิจฉัยเนื้อหาสาระสำคัญแห่งคดี อีกทั้งการที่จำเลยยังคงยึดถือครอบครองอยู่ในที่ดินพิพาทเป็นความผิดใหม่ที่ต่อเนื่องกันมา ทางอำเภอจึงได้แจ้งความร้องทุกข์และมีการสอบสวนดำเนินคดีใหม่ และแจ้งให้จำเลยออกจากที่ดินพิพาทให้ครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ การฟ้องคดีนี้จึงไม่ขัดต่อมาตรา ๑๔๗

คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องตามมาตรา ๑๔๗ ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้น ในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เป็นขั้นตอนในชั้นสอบสวนคดีอาญา ไม่มีผลผูกพันคดีแพ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๓๕-๖๐๓๘/๒๕๖๑ การที่พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องจำเลย
ในข้อหาสำแดงเท็จเพื่อหลีกเลี่ยงอากรเป็นเรื่องที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งสำนวนไปตาม
พยานหลักฐานเท่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวน อันเป็นขั้นตอนในชั้นสอบสวนคดีอาญา
หาได้มีผลผูกพันกับคดีแพ่งไม่ จึงจะนำมารับฟังเป็นที่ยุติในชั้นพิจารณาของศาลในคดีแพ่งไม่ได้ว่า
จำเลยไม่ได้สำแดงราคาต่ำกว่าความเป็นจริง โจทก์ทั้งสองจึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าภาษีอากรที่ขาด

การชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๒๙ ให้ทำการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้^๑อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้^๒ผู้ต้องหา^๓ยังศาล

แต่กรณีที่ไม่มีการชั้นสูตรพลิกศพเลย อัยการฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๓๑/๒๕๔๘ ศพได้ถูกเผาไปแล้ว โดยสภาพไม่อาจมีการชั้นสูตรพลิกศพได้ อัยการจึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้
- คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๙๓/๒๕๔๙ การชั้นสูตรพลิกศพต้องมีแพทย์คนหนึ่ง ถ้าคนที่ลงชื่อเป็นแพทย์นั้น เป็นเพียงสัปเหร่อ ก็เป็นการชั้นสูตรที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย การชั้นสูตรไม่ถูกต้องตามกฎหมายนั้น ไม่ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีฐานฆ่าคนตาย

การชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๔๘-๑๕๖)

แบ่งแยกพิจารณา ดังนี้

- กรณีที่ต้องมีการชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๔๘)
- วิธีการชั้นสูตรพลิกศพ การยื่นคำร้องให้ศาลทำการไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ และการทำสำนวนการสอบสวน (มาตรา ๑๕๐)
- ความผิดเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๔๙, ๑๕๐ ทวิ)

กรณีที่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง)

เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัย

๑. ตายโดยผิดธรรมชาติ

๒. ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน (ไม่ว่าจะตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่)

กรณีที่ ๑ เมื่อปรากฏว่ามีการ “ตายโดยผิดธรรมชาติ” (มาตรา ๑๔๘ วรรคสอง)

- (๑) ฆ่าตัวตาย
- (๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ยกเว้น กรณีการตายโดยการประหารชีวิต
- (๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (๔) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (๕) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ

กรณีที่ ๒ เมื่อปรากฏว่ามีกร “ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ของเจ้าพนักงาน”

มาตรา ๒ (๒๑) “ควบคุม” หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือ
ตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

คำพิพากษาศฎีกาที่ ๑๐๖/๒๕๐๑ (ประชุมใหญ่)

เมื่อผู้ต้องถูกควบคุมกักขังอยู่ในเรือนจำตายลงก็ถือว่าตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ชอบที่ศาลจะต้องทำการไต่สวนและมีคำสั่งตามกฎหมาย

วิธีการชันสูตรพลิกศพ

(มาตรา ๑๕๐, ๑๕๑, ๑๕๒)

๑. กรณีเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ (มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่งและวรรคสอง)

- ผู้ทำการชันสูตร : พนักงานสอบสวนและแพทย์
- พนักงานสอบสวนและแพทย์ดังกล่าวทำบันทึก และให้แพทย์ทำรายงานภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง (ขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน แต่ต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็น)
- หน้าที่พนักงานสอบสวน : ต้องแจ้งผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพ ทราบ และแจ้งสามีภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตายอย่างน้อย ๑ คน เท่าที่จะทำได้ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสอง)
- ในกรณีที่ความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา ๑๕๒) [สำนวนชันสูตรพลิกศพ]

วิธีการชั้นสูตรพลิกศพ
การยื่นคำร้องให้ศาลทำการ
ไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ
และการทำสำนวนการ
สอบสวน (สำนวนชั้นสูตร
พลิกศพ)

๒. กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม)

- ผู้ทำการชั้นสูตร : พนักงานสอบสวน แพทย์ตามวรรคหนึ่ง พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่
- เมื่อชั้นสูตรพลิกศพแล้ว พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)
- ระยะเวลา : ต้องทำให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง (ขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน) (มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๕๐/๒๕๓๙ จำเลยได้ทำร้ายผู้ตาย หลังจากนั้นจำเลยจึงไปแจ้งความว่าผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้ โดยที่ **ขณะผู้ตายถูกจำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็นผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมิได้อยู่ในความควบคุมตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด** แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างที่เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาลก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้น โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสาม

ความตายเกิดขึ้นโดย**การกระทำของเจ้าพนักงาน**ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ ตามหน้าที่ หรืออยู่ใน**ระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน**

- ความตายอาจเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานโดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทก็ได้ เช่น ขับรถไล่ตามจับคนร้ายแล้วเฉี่ยวชนผู้อื่นถึงแก่ความตาย ก็เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสาม
- หากผู้ตายถึงแก่ความตายในขณะที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานแล้ว แม้ผู้อื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานจะเป็นผู้ทำให้ตายหรือป่วยตายเองโดยไม่มีผู้ใดทำให้ตาย ก็เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสาม

วิธีการทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ

กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

- พนักงานสอบสวนต้องแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)
- เมื่อได้สำนวนชั้นสูตรพลิกศพ พนักงานอัยการต้อง **ทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่** เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่ง
 - ผู้ตาย คือใคร
 - ตายที่ไหน + เมื่อใด + เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย + ใครเป็นผู้กระทำร้าย (เท่าที่ทราบ)
- ระยะเวลา : ต้องทำให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวน (ถ้าจำเป็น ให้ขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็น) (มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า)
- พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ (มาตรา ๑๕๐ วรรคหก)

Note

การตายโดยผิดธรรมชาติทั่วไป ถ้าไม่ใช่ความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของ
เจ้าพนักงานฯ หรือตายในระหว่างที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ไม่ต้องมีการไต่สวน
ชั้นสูตรพลิกศพตามมาตรา ๑๕๐ วรรคห้า

การไต่สวนชั้นอุทธรณ์พิพากษ

- ให้ศาลปิดประกาศแจ้งกำหนดวันที่จะทำการไต่สวน และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ส่งสำเนาคำร้องและแจ้งกำหนดนัดให้แก่สามี ภรรยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือญาติของผู้ตาย อย่างน้อย ๑ คน ก่อนวันนัดไต่สวนไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน (มาตรา ๑๕๐ วรรคเจ็ด)
- ญาติของผู้ตายมีสิทธิ (มาตรา ๑๕๐ วรรคแปด)
 - ยื่นคำร้องต่อศาลขอเข้ามาซักถามพยานที่พนักงานอัยการนำสืบ
 - นำสืบพยานหลักฐานอื่นได้โดยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความ
 - กรณีที่ไม่มีทนายความ ให้ศาลตั้งทนายความขึ้นเพื่อทำหน้าที่

การไต่สวนชั้นสูตรพลิกศพ (ต่อ)

- ศาลมีอำนาจเรียกพยานที่นำสืบมาแล้วมาสืบเพิ่มเติม เรียกพยานอื่นมาสืบ และขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็น แต่ไม่ตัดสิทธิญาติผู้ตาย (มาตรา ๑๕๐ วรรคเก้า)
- คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้ถึงที่สุด แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิการฟ้องร้อง และการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล หากพนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นได้ฟ้องหรือจะฟ้องคดีเกี่ยวกับการตายนั้น (มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ)
- เมื่อศาลได้มีคำสั่งเกี่ยวกับสำนวนชั้นสูตรพลิกศพแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการเพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป (มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด)
- ค่าตอบแทน หรือค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก เงินรางวัลทนายความ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบสอง)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๓๐/๒๕๕๗

การชันสูตรพลิกศพตามมาตรา ๑๕๐ แพทย์ต้องตรวจดูศพด้วยตนเอง การที่แพทย์ยืนยันตัวผู้ตาย กับพนักงานสอบสวนและตรวจดูภาพถ่ายและเอกสารต่าง ๆ แทนการตรวจชันสูตรพลิกศพ จึง**มิใช่การชันสูตรพลิกศพตามกฎหมาย** ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง

ผู้ร้องอุทธรณ์ว่า ศาลชั้นต้นจะต้องทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด รวมถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตายว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่ อย่างไร และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ารู้ว่าเป็นผู้ทำให้ตายก็ให้ระบุถึงบุคคลดังกล่าวด้วย ศาลชั้นต้นไม่อาจมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นไปได้ เท่ากับ**ผู้ร้องอุทธรณ์ว่าคำสั่งศาลชั้นต้นไม่ชอบด้วยบทบัญญัติดังกล่าว กรณีไม่ใช่เป็นการอุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นที่มีคำสั่งตามมาตรา ๑๕๐ วรรคห้า ซึ่งจะถึงที่สุดตามมาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๓๘-๔๒๔๐/๒๕๔๒

เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการชั้นสูตรพลิกศพผู้ตายเสร็จแล้ว ก็ไม่มีเหตุที่ผู้ต้องหาจะร้องขอให้แพทย์ในหน่วยนิติเวชของโรงพยาบาลรามธิบดีตรวจพิสูจน์ศพ เพื่อใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานของผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐๑ อีกได้เพราะการชั้นสูตรพลิกศพเป็นการสอบสวนความผิดอาญาอย่างหนึ่ง และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ได้ระบุผู้มีหน้าที่ทำการชั้นสูตรพลิกศพไว้แล้ว คือพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่กับสาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ประจำสถานีอนามัยหรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล ถ้าบุคคลดังกล่าวไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้ใช้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่หรือแพทย์ประจำตำบล นอกจากนี้มาตรา ๑๕๑ ได้ให้อำนาจผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพทำการผ่าศพแล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐบาลก็ได้ และมาตรา ๑๕๓ ยังให้อำนาจผู้ชั้นสูตรพลิกศพจัดให้ชุดศพขึ้นเพื่อตรวจดูได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา บัญญัติไว้โดยเฉพาะในภาค ๒ ลักษณะ ๒ หมวด ๒ แล้วจึงนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐๑ มาอนุโลมบังคับหาได้ไม่

วิธีการชั้นสูตรพลิกศพ

- อำนาจของเจ้าพนักงานผู้ทำการชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๑)
- ข้อปฏิบัติของแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของ รัฐบาล (มาตรา ๑๕๒)
- กรณีศพฝังไว้แล้ว (มาตรา ๑๕๓)
- ข้อปฏิบัติของผู้ชั้นสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๔)
- การนำบทบัญญัติส่วนอื่นมาใช้บังคับ (มาตรา ๑๕๕)

การทำสำนวนสอบสวนกรณีความตายเกิดขึ้นโดยเจ้าพนักงาน (มาตรา ๑๕๕/๑)

แบ่งออกเป็น ๓ กรณี ได้แก่

- ความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
- ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

การทำสำนวนสอบสวนกรณีความตายเกิดขึ้นโดยเจ้าพนักงาน

(มาตรา ๑๕๕/๑) (ต่อ)

- ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนสอบสวน
- พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบการทำสำนวน โดยพนักงานอัยการอาจให้คำแนะนำต่าง ๆ
- ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควร พนักงานสอบสวนทำสำนวนได้ แต่ต้องบันทึกเหตุ
ทั้งนี้ ให้ถือว่าการทำสำนวนดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย

ความผิดเกี่ยวกับการชั้นสูตรพลิกศพ

- ความผิดฐานละเลยไม่กระทำหน้าที่ เมื่อรู้เรื่องการตาย (มาตรา ๑๔๙)
- ความผิดฐานกระทำการใด ๆ แก่ศพ หรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชั้นสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้การชั้นสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป (มาตรา ๑๕๐ ทวิ)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๒๗๘/๒๕๕๕ การที่จำเลยลากศพผู้ตายไปไว้ที่ถนนสาธารณะหน้าบ้านห่างออกไปประมาณ ๓๐ เมตร แม้บริเวณนั้นไม่อาจปิดบังการตายได้ ก็เป็นการกระทำเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตายและเพื่ออำพรางการกระทำความผิดของตนด้วย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานเคลื่อนย้ายศพเพื่อปิดบังเหตุแห่งการตาย และเพื่ออำพรางคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิวรรคสอง

การชันสูตรพลิกศพ

มาตรา ๑๔๘

ตายโดยผิดธรรมชาติ

มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง

มิได้เป็นผลแห่งการ
กระทำผิดอาญา

ผู้ว่าราชการจังหวัด
มาตรา ๑๕๖

ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
ซึ่งเป็นความผิดอาญา

ตายโดยการ
กระทำของ
บุคคลทั่วไป

คดีอาญาทั่วไป
มาตรา ๑๔๐ - ๑๔๒

ตายโดยการ
กระทำของ
เจ้าพนักงานฯ

มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม

ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)

ไต่สวนการตาย (มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า)

ส่งสำนวนการไต่สวนของศาล (มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด)

ทำสำนวนสอบสวน
มาตรา ๑๕๕/๑

คดีอาญาทั่วไป
มาตรา ๑๔๐ - ๑๔๒

คดีฆาตกรรม
มาตรา ๑๔๓ วรรคสาม

ตายในระหว่างอยู่ในความ ควบคุมของเจ้าพนักงานฯ

มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม

ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ (มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่)

ไต่สวนการตาย (มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า)

ส่งสำนวนการไต่สวนของศาล (มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด)

มิได้เป็นผลแห่งการ
กระทำผิดอาญา

ผู้ว่าราชการจังหวัด
มาตรา ๑๕๖

ทำสำนวนสอบสวน
มาตรา ๑๕๕/๑

คดีอาญาทั่วไป
มาตรา ๑๔๐ - ๑๔๒

คดีฆาตกรรม
มาตรา ๑๔๓ วรรคสาม

